

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

1. Kje se načeloma prvič pojavi pojem logistika?

Pojem logistika se je najprej uveljavil v **vojaškem izrazoslovju**. Prva poznana uporaba pojma sega v leto 1670, ko so v armadi Ludvika XIV uvedli položaj oziroma delovno mesto "generala intendanta", ki je odgovarjalo za upravo taborov, nastanitev vojakov in premike enot. Številni avtorji poudarjajo, da izvira pojem logistika iz vojaške terminologije. Večinoma navajajo dve grški besedi »**logos**« - misliti in »**logicos**« - računati, pravilno misliti, biti razumen. Prav tako navajajo francosko besedo »**loger**« - namestitev, nastanitev, preskrbovanje.

2. Katere funkcije obsega vojaška logistika?

Vojaška logistika obsega naslednje funkcije:

- razvoj, oskrbo, distribucijo in upravljanje z materialom,
- hranjenje in čuvanje materiala,
- transport,
- podporo sanitetni službi,
- izvajanje gradenj,
- logistične zveze in administrativno dejavnost.

3. Kako bi opredelili pojem logistika?

Premagovanje prostora in časa spada med primarne potrebe vsake družbe.

Logistika je proces vodenja vseh aktivnosti, namenjenih za premikanje surovin, polproizvodov in gotovih proizvodov od dobaviteljev, nato znotraj podjetja samega pa do kupcev.

4. Katere procese obravnava logistika?

Bistvo sodobne logistične zasnove je, da obravnava procese:

- **transportiranja** (premaganje prostorskih razlik med krajem proizvodnje in porabe oziroma med posameznimi fazami procesa proizvodnje),
- **shranjevanja** (premestitev časovnih razlik) in
- **fizičnih manipulacij** (nakladanje, razkladanje in drugo).

5. Kaj je bistvo poslovne logistike?

Poslovna logistika obravnava logistične procese v okviru poslovnega sistema. **V praksi pomeni večino vodenja vseh aktivnosti, ki pospešujejo premikanje materiala in proizvodov od izvora do končnega porabnika.**

6. Kakšen je namen logističnega sistema?

Namen je zadovoljevanje potreb poslovnega sistema in okolja po premostitvi prostorskih in časovnih razlik:

- ♣ Med dobavitelji in poslovnim sistemom,
- ♣ med posameznimi fazami dela znotraj podjetja in
- ♣ od poslovnega sistema do končnih porabnikov.

7. Katera sta temeljna cilja logističnega sistema?

- ♣ Znižanje stroškov – pomeni blagovni tok organizirati tako, da bo uporabljenih čim manj produkcijskih faktorjev za izvršitev gibanja in mirovanja blaga.
- ♣ Izboljšanje kakovosti blagovnega toka – pomeni izboljšati servis odjemalca; zagotavljati je treba nepoškodovanost blaga, točnost dostave in zanesljivost

8. Katere so temeljne naloge poslovne logistike?

- ♣ Naloge načrtovanja
- ♣ Naloge nadzora
- ♣ Druge naloge

9. Kateri so tipični logistični procesi? Kaj obsegajo skladiščni procesi?

- ♣ Transportni procesi
- ♣ Skladiščni procesi
- ♣ Manipulacijski procesi
- ♣ Drugi procesi

Skladiščni proces – gre za sprejemanje, uskladiščenje in izdajanje materiala.

10. Kateri so elementi logističnega procesa?

- ♣ Prodajne točke
- ♣ Sprejemne točke

Naloga poslovna logistika

- ♣ Transportne poti
- ♣ Oskrbovanje z energijo

11. Kateri so logistični podsistemi poslovne logistike?

Logistični sistem lahko razdelimo na logistične podsisteme in sicer na:

- nabavno logistiko,
- notranjo logistiko (intralogistiko),
- distribucijsko logistiko,
- poprodajno logistiko.

12. Kaj je nabavna logistika?

Nabavna logistika skrbi za oskrbo poslovnega sistema s potrebnim blagom, kot so surovine, material, polproizvodi in proizvodi, v ustrezni količini in kakovosti.

13. Kateri so možni načini nabave materiala?

1. Nabava določenega blaga takrat, ko se le-to rabi.
2. Nabava blaga na zalogo - material je vedno pripravljen, ko ga potrebujemo.
3. Sinhronizirana dobava materiala - skušajo se odpraviti slabosti prejšnjih dveh načinov.

14. Kaj je to sinhronizirana dobava materiala?

Gre za sistem časovno točnega oskrbovanja. Pri takšni dobavi mora dobavitelj dobaviti blago v točno določenem roku. Material se dostavlja iz transportnega sredstva neposredno na proizvodna mesta. S tem se doseže najkrajši čas pretoka materiala. Poslovni sistem ima tako le varnostne zaloge, tako da so stroški vezave sredstev in skladiščenja kar se da nizki. Potrebni pa so zanesljivi dobavitelji.

15. Kaj je notranja (intralogistika) logistika?

- Notranja logistika oz. intralogistika zajema vse aktivnosti v okviru podjetja – pretok Materiala od njegovega prevzema do odpreme gotovih proizvodov. To poteka od skladišča nabavljenega materiala, prek proizvodnje do skladišča gotovih proizvodov.

- Med prvine intralogistike prištevamo:
 - o Delovno silo,
 - o Notranji transport,
 - o Transportne poti,

Naloga poslovna logistika

- o Transportna sredstva in naprave,
 - o Skladišča in skladiščenje,
 - o Pakiranje,
 - o Paletiziranje in pretovorne manipulacije ter,
 - o Komisioniranje blaga.
- Prostorska razporeditev strojev in naprav ter notranja logistika morata zagotoviti gospodaren potek proizvodnje.
 - Naloga intralogistike je, da poskrbi za količinski in kakovostni prevzem prispelega blaga.

To blago nato razvrsti in količinsko in kakovostno pregleda ter skladišči.

16. Katere prvine vsebuje intralogistika?

- Pri intralogistiki je zelo pomemben pretočni čas, to je časovni interval, ki preteče od trenutka naročila do trenutka izročitve blaga odjemalcu.
- Osnovno načelo notranje logistike (intralogistike) je čim boljše izrabiti prostor in skrajšati poti ter čas pretoka materiala.
- Tako se poglobitve dejavnosti notranje logistike smotrno urejen notranji transport in skladiščenje ter potrebne manipulativne operacije. Te operacije so nakladanje, razkladanje, premeščanje, paletizacija in razpakiranje.

17. Kaj je naloga intralogistike?

- Naloga intralogistike je, da poskrbi za količinski in kakovostni prevzem prispelega blaga. To blago nato razvrsti in količinsko in kakovostno pregleda ter skladišči.

18. Kaj je prodajna (distribucijska) logistika?

- Distribucijska (prodajna) logistika obravnava tok gotovih proizvodov od proizvajalca oz. prodajalca do končnega uporabnika, tako da pride proizvod v roke uporabnika v zahtevani količini in kakovosti, ob pravem času in na pravem kraju, nepoškodovan in z optimalnimi stroški.
- V okvir delovanja distribucijske logistike spada:
 - skladiščenje gotovih proizvodov,
 - zunanji transport,
 - potrebne manipulativne operacije in

- s tem povezana administrativna dela.

19. Kaj je glavna skrb prodajne logistike?

- Distribucijska logistika skrbi za izročitev določenega blaga kupcu v zahtevani količini in kakovosti, v določenem času in kraju, ki ga je določil v prodajni pogodbi. Lahko gre za enkratne, občasne ali pa kontinuirane dostave blaga, vezane na letne pogodbe.

20. Kateri dejavniki lahko vplivajo na učinkovitost distribucijske logistike?

Na učinkovitost distribucijske logistike vplivajo različni subjektivni in objektivni dejavniki.

Na dobavni čas vplivajo npr. čas, v katerem prispe naročilo od kupca do proizvajalca, čas obdelave naročila in izbira naročenega blaga v skladišču, čas oblikovanja pošiljk in njihovega nakladanja na transportno sredstvo ter tudi čas transporta blaga do kupca;

Na transportni čas pa izbira prometnih poti in seveda prometnih sredstev ter razvitost prometne infrastrukture.

21. Kako delimo aktivnosti poprodajne logistike?

-Poprodajna logistika je najmlajši podsistem in je v poslovnih sistemih tudi najslabše razvit logistični podsistem v primerjavi z nabavno, notranjo in distribucijsko logistiko.

-Poprodajna logistika je lahko s svojimi aktivnostmi pomemben vir konkurenčnih prednosti podjetja.

-Aktivnosti poprodajne logistike ločimo na:

- poprodajne servisne storitve prodajalca in
- razbremenilno logistiko.

22. Katere so poprodajne servisne storitve?

-Poprodajne servisne storitve prodajalca zajemajo aktivnosti kot so:

- montaža in poskusno delovanje strojev,
- servisno, tekoče in investicijsko vzdrževanje in
- dostava rezervnih delov.

-Poprodajne storitve morajo biti hitre, učinkovite in kakovostne. Podjetje bo le tako doseglo pričakovan odziv pri kupcih oziroma strankah in posledično dobro ime in utrdilo svoj položaj na trgu.

23. S čim se ukvarja razbremenilna logistika?

Razbremenilna logistika predstavlja del poprodajne logistike. V zahodnih državah morajo podjetja skrbeti tudi za ogromne količine ostankov in drugega materiala. To področje logističnih storitev imenujemo razbremenilna logistika.

24. Kateri tokovi potekajo v logističnem procesu?

Osnovo vseh procesov, ki potekajo v sistemu družbene reprodukcije, tvorijo tokovi materiala, energije in informacij.

Dejavnosti: -predvidevanje povpraševanja, -procesiranje naročil, - transport končnih proizvodov, - nadziranje zalog končnih proizvodov, - skladiščenje v distrib. centrih transport od proizvodnega obrata do skladišča, - embaliranje, - načrtovanje proizvodnje, - nadzor materiala v proizvodnji, - skladiščenje surovin, - transport surovin, - nadzor zalog surovin in delov, - nabava vhodnih materialov.

25. Kateri elementi opredeljujejo blagovne tokove?

-Blagovni tokovi pomenijo gibanje materiala in energije od narave preko procesa transformiranja, proizvodnje do končnih porabnikov oziroma uporabnikov.

-Blagovne tokove v procesu družbene reprodukcije opredeljujejo naslednji elementi:

- prostor,
- čas,
- vrednost.

26. Kaj so stroški?

Stroški so z nabavnimi cenami ovrednoteni potroški prvin (sestavlin) poslovnega procesa – cenovno izraženi potroški poslovnih prvin.

27. Kaj so potroški?

Potrošek je poraba prvin poslovnega procesa, izražena v naravnih enotah, kosih, kilogramih, metrih, urah dela in podobno. Iz potroška dobimo strošek, ko porabo pomnožimo s ceno.

28. Pojasnite razliko med stroški in potroški?

Stroški so v denarju izražena vrednost, potroški pa v materialu izražena vrednost.

29 Kaj so stalni stroški?

Stalni (fiksni) stroški - se ne odzivajo na spremembo obsega poslovanja. Znesek celotnih stalnih stroškov je torej enak znotraj določenemu obsegu dejavnosti poslovnega sistema.

30. Kaj spada med stalne stroške?

Med stalne stroške uvrščamo amortizacijo, obresti za izposojen denar, najemnine, stroške kapitala, zavarovalne premije, določene vrste davkov, kot recimo DDV, davek na premoženje, plače vodilnih delavcev in podobno.

31. Kaj so spremenljivi stroški?

Spremenljivi (variabilni) stroški – se spreminjajo s spreminjanjem obsega poslovanja. Spremenljivi stroški reagirajo na vsako spremembo obsega poslovanja.

32. Kako delimo spremenljive stroške? Kaj je značilno za degresivne stroške?

Delimo jih v tri skupine, in sicer:

- sorazmerni (proporcionalni) stroški
- napredujoči (progresivni) stroški
- nazadujoči (degresivni) stroški

Za degresivne oz. nazadujoče stroške je značilno, da se povečujejo počasneje kot obseg poslovanja. Na enoto poslovnega učinka se zmanjšujejo, kadar se povečuje obseg poslovanja (npr. popust pri dobavitelju, če nabavimo večjo količino materiala).

33. Kaj je stopnja odzivnosti?

Odzivnost stroškov – merimo s stopnjo odzivnosti, ki je opredeljena kot razmerje med sorazmerno (relativno) spremembo stroškov in sorazmerno spremembo obsega poslovanja (proizvodnje).

$$\text{Stopnja odzivnosti} = \frac{\% \text{povečanja določene vrste stroška}}{\% \text{povečanja obsega poslovanja}}$$

Ločimo naslednje vrednosti stopnje odzivnosti stroškov:

- sorazmerni (proporcionalni) stroški: = 1
- napredujoči (progresivni) stroški: > 1
- nazadujoči (degresivni) stroški: < 1
- stalni (fiksni) stroški: = 0

34. Katere so glavne vrste logističnih stroškov?

- stroški oskrbe kupca,
- transportni stroški,
- stroški skladiščenja oziroma zalog in
- stroški obdelave naročila.

35. Na kaj se nanašajo stroški skladiščenja oz. zalog?

Skladiščni stroški vključujejo vse stroške, ki jih povzroča blago na zalogi. Mednje štejemo stroške najemnine skladišča, vzdrževanja, varovanja zaloge in zavarovanja, poškodb na blagu, ki so nastale med skladiščenjem, ravnanja z zalogami in oportunitetne stroške, ki jih povzročajo vezana finančna sredstva v zalogah.

36. Kaj razumemo pod zalogo?

- Zaloge niso nikoli statične, njihova višina je odvisna od dejavnikov na nabavnem in prodajnem trgu ter od možnosti proizvodnega procesa. Skladiščni proces je izpostavljen številnim oblikam tveganja, zato je zaloge in njihove normative potrebno spremljati in tudi spreminjati.

- Pomembni dejavniki, ki vplivajo na zaloge so:

- likvidnost podjetja, ki omogoča izrabo razmer na tržišču,
- odvisnost od ponudbe in povpraševanja na tržišču,
- intenzivnost proizvodnje v porabi materialov,
- krajevne komunikacije in transportne možnosti,
- individualne možnosti prodajnega in proizvodnega programa podjetja,
- cilji poslovne politike podjetja.

37. Kakšne oblike zalog poznamo?

- **Varnostna zaloga** – minimalna zaloga ali železna oz. zlata rezerva je namenjena premostitvi nepričakovanih dogodkov v materialni preskrbi. Porabo varnostnih zalog lahko odobri le nabava.

- **Signalna zaloga** - je tista višina zaloge, pri kateri je treba sprožiti postopek za nabavo. Določena mora biti tako, da bo nova količina materiala prispela takrat, ko bo dosežena

varnostna zaloga v skladišču. Biti mora torej enaka porabi v dobavnem času oz. za toliko višja od varnostne zaloge.

-Maksimalna zaloga - predstavlja zgornjo mejo v višini zalog, do katere je še gospodarno uskladiščevati material. Ne sme biti nikoli prekoračena – sicer se zvišajo skladiščni stroški in oteži delo. Pogosto je računski kategorija teoretične višine zalog, do katere je smotno dopolnjevati skladišče.

-Povprečna zaloga - izračunamo jo s ponderirano sredino med različnimi višinami zalog v nekem časovnem obdobju. Zadostuje lahko aritmetična sredina med najvišjo in najnižjo, torej lahko med maksimalno in varnostno zalogo.

38. Katere računski kategorije zalog poznamo? Kaj je to varnostna zaloga?

-V praksi uporabljamo normativne in računski kategorije:

- varnostna zaloga (Z_v),
- signalna zaloga (Z_s),
- maksimalna zaloga (Z_m).

-Posebne računski količine so še:

- povprečna zaloga (Z_p),
- aktivna zaloga (Z_a),
- optimalna naročilna količina.

-Varnostna zaloga – minimalna zaloga ali železna oz. zlata rezerva je namenjena premostitvi nepričakovanih dogodkov v materialni preskrbi. Porabo varnostnih zalog lahko odobri le nabava.

39. Kateri pomembni dejavniki vplivajo na obseg zalog?

-Pomembni dejavniki, ki vplivajo na zaloge so:

- likvidnost podjetja, ki omogoča izrabo razmer na tržišču,
- odvisnost od ponudbe in povpraševanja na tržišču,
- intenzivnost proizvodnje v porabi materialov,
- krajevne komunikacije in transportne možnosti,
- individualne možnosti prodajnega in proizvodnega programa podjetja,
- cilji poslovne politike podjetja.

40. Kateri so stroški, ki naraščajo s povečanjem obsega zalog? Kaj spada pod stroške skladiščenja?

-Zaloge predstavljajo za podjetje strošek. Večje zaloge po drugi strani omogočajo podjetju tudi znižanje določenih stroškov.

-V nadaljevanju so prikazani nekateri stroški, ki s povečanjem zalog naraščajo, in stroški, ki s povečanjem zalog padajo.

-Stroški, ki naraščajo s povečanjem obsega zalog, so:

- Stroški investiranja kapitala.

Podjetje mora zaloge financirati. V primeru, da zaloge financiramo s tujimi viri (npr. bančno posojilo) financiranje zalog povzroča stroške obresti. V primeru, da zaloge financiramo z lastnimi viri, imamo oportunitetne stroške, kajti vloženi denar v zaloge bi lahko investirali kam drugam.

Stroški skladiščenja.

Skladiščni stroški vključujejo vse stroške, ki jih povzroča blago na zalogi. Mednje štejemo stroške najemnine skladišča, vzdrževanja, varovanja zaloge in zavarovanja, poškodb na blagu, ki so nastale med skladiščenjem, ravnanja z zalogami in oportunitetne stroške, ki jih povzročajo vezana finančna sredstva v zalogah.

- Davki na premoženje in stroški zavarovanja premoženja.

Zaloge predstavljajo del premoženja podjetja, tako da v primeru obdavčitve premoženja podjetje plačuje tudi davek na vrednost zalog. Višina zavarovalne premije za zaloge je poleg rizičnosti odvisna tudi od vrednosti zavarovanega premoženja.

41. Kateri so stroški, ki padajo s povečanjem obsega zalog? Kaj spada pod stroške nezadovoljenega povpraševanja?

Stroški, ki padajo s povečanjem obsega zalog, so:

- *stroški naročanja,*
- *stroški priprave opreme,*
- *stroški enote v zalogi,*
- *stroški nezadovoljenega povpraševanja* - ti stroški so posledica premajhnih zalog, s katerimi bi lahko zadovoljili vse povpraševanje. Med te stroške prištevamo stroške izgubljenega dobička, ki bi ga podjetje lahko ustvarilo, če bi zadovoljili celotno povpraševanje. Sem sodi tudi škoda zaradi zmanjšanja ugleda podjetja in posledično zmanjšanje bodočega povpraševanja po izdelkih tega podjetja.

42. Katere modele določevanja zalog poznamo?

Poznamo različne modele za določanje zalog:

- *sistem s fiksno naročilno količino,*
- *sistem dveh zabojujnikov,*
- *sistem s fiksnim intervalom naročanja,*
- *sistem minimum-maksimum,*
- *proračunski sistem zalog,*

43. Kaj je sistem s fiksnim intervalom naročanja zalog?

Sistem s fiksnim intervalom naročanja je bolj primeren pri naročanju večjega števila različnih predmetov pri istem dobavitelju ob istem času, kar ima za posledico manjše stroške naročanja, manjše stroške odpreme in količinske popuste. Sistem ne zahteva neprestanega nadzora nad zalogami, kar olajša delo v skladišču in zmanjša stroške.

44. Kaj je to ABC analiza zalog?

ABC analiza pomeni porazdelitev predmetov po pomembnosti in na podlagi tega odločitev o primernem sistemu kontrole zalog. Omogoča sortiranje predmetov v tri skupine, glede na letne stroške, ki jih le-ti povzročajo.

45. Kaj je to XYZ analiza zalog?

ABC analiza ne upošteva dinamike porabe, zato se jo dogradi z analizo stalnosti (stabilnosti) in ustaljenosti (stacionarnosti) porabe ter zanesljivosti napovedovanja porabe. Zato se razvrsti materialne postavke v skupine **X**, **Y** in **Z**, pri čemer:

- v skupino **X** sodijo materialne postavke, katerih poraba je stalna, v vseh terminskih enotah, v daljšem časovnem obdobju ustaljena, (približno) enaka v vseh terminskih enotah in jo je mogoče napovedovati zelo zanesljivo;
- v skupino **Y** spadajo postavke, katerih poraba je sicer stalna v vseh terminskih enotah, a nestacionarna (različna v posameznih terminskih enotah), napoved porabe pa srednje zanesljiva, in
- v skupino **Z** se razvrstijo materialne postavke z občasno (naključno, sporadično) porabo in povsem nezanesljivo napovedjo.

Razvrstitev v skupine X-Y-Z ni v nobeni zvezi z razdelitvijo v razrede A-B-C, pač pa jo dopolnjuje.

46. Kaj je model optimalne naročene količine - ONK?

- Model optimalne naročene količine (ONK) temelji na določenih predpostavkah, ki niso dopustne v vseh primerih. V praksi se ugotavlja, da je bolj ekonomično naročiti nekoliko manjše količine, kot jih določa matematična metoda.
- Ta model ne upošteva negotovosti in vključuje samo bistvene značilnosti dejanskih problemov, ki se pojavijo v praksi.

47. Katera znanja morajo obvladati vodje poslovne logistike za uspešno obvladovanje le-te?

Vodja poslovne logistike bi naj imel sledeča znanja:

- poznati mora soodvisnost znotraj celovitega logističnega področja kakor tudi soodvisnost logistike z drugimi poslovnimi procesi,
- imeti mora dobro znanje poslovne ekonomije (proučevanje logističnih stroškov) in širše ekonomsko znanje (poznavanje trga, kupcev...),
- poznati in uporabljati mora metode sodobne organizacije dela.

48. Katera znanja morajo obvladati transportni in skladiščni delavci?

- osnovno znanje o materialnih tokovih v celotnem poslovnem sistemu,
- poznavanje in obvladovanje logističnih sredstev,
- obvladovanje tehnike opravil na konkretnem delovnem področju,
- poznavanje lastnosti surovin, embalažnih materialov in proizvodov,
- poznavanje konkretne faze nabave, proizvodnje, prodaje in okvirno poznavanje celotnega poslovnega procesa,
- poznavanje varnostnih predpisov,
- poznavanje predpisov za varstvo okolja.

49. Kaj razumemo pod oskrbno verigo?

je obsežno povezovanje vseh pod procesov, ki omogočajo izmenjavo informacij in gibanje dobrin med dobavitelji in končnimi porabniki, vključno s proizvajalci, distributerji, trgovci na drobno in katerim koli drugim podjetjem znotraj obširne oskrbne verige, v celoto.

50. Katere vrste oskrbnih verig poznamo?

- oskrbne verige znotraj podjetja - potekajo v vseh fazah proizvodnega procesa in v organizacijski strukturi tako po vertikali kot horizontali.
- oskrbno distribucijske verige, ki se oblikujejo zunaj podjetja – vse aktivnosti vezane na oskrbo proizvodnje funkcije, prodajne in po-prodajne funkcije podjetja.

51. Katere tipe tokov podpira oskrbna veriga? Kaj je informacijski tok?

Oskrbna veriga (SCM) torej podpira tri tipe tokov:

- materialni tok, ki predstavlja fizični tok blaga od dobaviteljev do kupcev kot tudi obratni tok vračil proizvodov, servisiranje in recikliranje;
- informacijski tok, ki predstavlja prenos naročil in sledljivost naročil in koordinira fizični tok blaga;
- finančni tok, kar zajema kreditne pogoje, sheme plačil, pogodbe o dobavah in lastništvu.

52. Katere slabosti prinaša nepovezanost členov oskrbne verige?

Nepovezanost členov oskrbne verige prinaša slabosti kot:

- visoki stroški zaradi prevelikih zalog,
- številnejše poškodbe izdelkov,
- visoki administrativni stroški,
- visoki stroški proizvodnje in
- slaba odzivnost proizvodnje na dejansko povpraševanje.

53. katerih pet ključev za identifikacijo in izkoriščanje možnosti oskrbnih verig poznamo?

- Poenostavitev procesa
- Zavedati se pomembnosti dobaviteljev
- Tehnologija
- Orientacija na notranje kupce:
- Prilagoditi pogled oskrbne verige:

54. kateri so ključni elementi oskrbne verige?

- Proces izpolnitve naročila
- Upravljanje življenjskega cikla izdelka

- Spremljajoče storitve

55. Kaj je "outsourcing"?

Slovenski prevod besede >>outsourcing<< je zunanje izvajanje dejavnosti. Zunanje izvajanje dejavnosti je prenos določene aktivnosti (dela poslovnega procesa), ki se je pred tem izvajala znotraj matičnega podjetja, v neko drugo podjetje. Tako lahko zunanje izvajanje dejavnosti relativno ozko definiramo kot tok določene aktivnosti iz notranjosti podjetja navzven.

56. Kaj je glavni cilj »outsourcinga«?

Glavni razlog za uporabo izdelave zunaj podjetja ni zmanjšanje zalog, temveč **znižanje stroškov.**

57. Kaj so glavne prednosti »outsourcinga«?

- **Fiksni stroški postanejo variabilni stroški:** podjetje lahko preneha z investiranjem kapitala v transportno opremo, skladiščne prostore in opremo za upravljanje z materiali in zato spremeni fiksne stroške kapitala v variabilne stroške in prenese finančno tveganje na tretjo osebo. Prilagajanje povpraševanju je v rokah tretje osebe.
- **Ekonomije obsega:** tretje podjetje lahko kombinira svoja sredstva z drugimi strankami in tako oblikuje komplementarne skupine proizvodov glede na povpraševanje. Tako lahko bolje uporablja svoja sredstva. Pogosto v mednarodnem poslovanju znanja tega podjetja presegajo znanja proizvajalca, kar še dodatno vpliva na zmanjšanje stroškov zaradi učinkovitejše uporabe.
- **Učecha se organizacija:** tretje podjetje lahko poenostavi in uporabi rutinske operacije, kot je dokumentacija, distribucijsko planiranje, kontroliranje zalog in administracija. Prav tako je olajšana uporaba elektronske izmenjave podatkov, črtno kodiranje, izmenjava zaposlenih med podjetji.

58. Kaj so glavne slabosti »outsourcinga«?

- **Izguba kontrole nad materialnim tokom,** kar se da zmanjšati s pomočjo informacijskega sistema, vezanega na tretje podjetje, ki omogoča sledljivost proizvodov.

- **Prevzem tretjega podjetja ali njegov stečaj**, kar lahko izredno negativno vpliva na celoten distribucijski proces. Predhodno je potrebno natančno preveriti finančno stanje tretjega podjetja.
- **Podjetje izgubi sliko o logističnih stroških.**
- **Lahko pride do različnih konfliktov med tretjim podjetjem in obstoječimi funkcijami podjetja.**
- **Prav tako se lahko pojavijo nekompatibilnosti organizacijskih kultur, informacijskih sistemov, sposobnosti in znanja menedžmenta.** Lahko imata dve podjetji popolnoma različna cilja, kar vodi do odpovedi v servisiranju.

59. Katere prednosti prinaša elektronsko poslovanje v oskrbnih verigah?

Prednosti elektronskega poslovanja, ki prispevajo k dodajanju vrednosti oskrbnim verigam so npr.:

- Učinkovitejši transport: upravljanje transporta in sledenje tovora preko interneta omogoča najučinkovitejšo izrabo transportnih sredstev in zmanjšujejo število praznih voženj ter hkrati omogočajo iskanje cenovno ugodnejše možnosti za dobavo zunaj geografskega področja, ki ga pokriva neko podjetje.
- Izboljšanje preglednosti informacij: hitrejše zaznavanje sprememb v povpraševanju in razlogov za te spremembe lahko prepreči nepotrebno proizvodnjo in povzroči dvig storitev. Posledično lahko podjetja zmanjšajo kapital, ki bi jim sicer ostal vezan v minimalnih in intervencijskih zalogah ter nedokončanih izdelkih.
- Skrajšanje dobavnih rokov: hitrejše odzivanje dobaviteljev na potrebe končnega kupca. Informacije, zbrane na prodajnem mestu, se lahko samodejno pripravijo za ogled. Posledično se tako skrajša dobavni rok in izboljšata kakovost in videz izdelka. Ta prednost je zaželena zlasti pri porabniškem blagu, ki se hitro prodaja, in pri prodaji v supermarketih.

60. Kdaj se transport pojavi prvič kot samostojna gospodarska dejavnost?

Transport se je kot samostojna gospodarska dejavnost razvil **še le v srednjem veku**, ko je kapitalističen način proizvodnje z razvito družbeno delitvijo dela ustvaril pogoje za ločitev transporta od trgovine. Pravi razmah transportne dejavnosti pa se je pričel nekako v sredini

18. stoletja. Vzpodbudila ga je industrijska revolucija in obratno, tudi razvoj transporta je pospeševal industrijsko revolucijo.

Slovenski prevod besede »outsourcing« je zunanje izvajanje dejavnosti.

Zunanje izvajanje dejavnosti je prenos določene aktivnosti (dela poslovnega procesa), ki se je pred tem izvajala znotraj matičnega podjetja, v neko drugo podjetje. Tako lahko zunanje izvajanje dejavnosti relativno ozko definiramo kot tok določene aktivnosti iz notranjosti podjetja navzven.

61. Kaj je prevoz in kaj promet? Pojasnite razliko.

-Da ne bi prišlo do napačnega razumevanja pojmov prevoz in promet, navajamo razlike med njima.

-Prevoz je mnogo ožji pojem od prometa.

PREVOZ- je specializirana dejavnost, ki s pomočjo prometne infrastrukture in suprastrukture omogoča proizvodnjo prometnih storitev. Prevoz pomeni, da blago, ljudi in energijo prestavimo z enega mesta na drugo.

PROMET- je mnogo širši pojem od prevoza, kar pojasnjuje naslednja formula:

- Pojma prevoz in transport sta sinonima

-Izraz transport ima mednarodni pomen in je nastal iz latinske besede »transportare«, ki pomeni prenos.

-Vloga transporta v gospodarstvu je večstranska.

-Obstaja močna korelacija med stopnjo razvoja transportne dejavnosti in ravniyo razvitosti gospodarstva

62. Po katerih kriterijih lahko delimo oblike transporta? Opišite oblike transporta glede na transportne poti?

- Transport delimo na različnih vidikih: značilnosti medija, objekt prevoza, način organiziranja, družbeno-pravna značilnost območja, oddaljenost, namen in drugo.

- Glede na značilnosti medija ali okolja delimo transport na:

- **kopenski** (suhozemski),
- **zračni in**
- **vodni transport**

- Glede na značilnosti transportne poti poznamo:

- **železniški**,
- **cestni**,

- **zračni,**
- **pomorski in transport po notranjih vodnih poteh.**
 - Posebna oblika je cevovodni transport.
 - S tehnološko-organizacijskega vidika delimo transport na:
 - **redni (linijski) in**
 - **na priložnostni ali svobodni (transport od primera do primera) transport.**
 - Glede na družbeno-pravno značilnost teritorija delimo transport na:
 - domači, (notranji) in
 - na mednarodni.
 - Po oddaljenosti delimo transport na:
 - daljinski (medkrajevni) in
 - krajevni(lokalni).
 - Glede na namen ločimo:
 - javni transport (opravljajo ga transportne organizacije) in
 - transport za lastne potrebe.

63. Kaj razumemo pod zunanji transport?

- **Zunanji transport** je družbeno pomembna gospodarska panoga. Zunanji transport kot funkcija podjetja je dejavnost in služba, ki mora zagotoviti pravočasno dostavo materiala, ustrezno kvaliteto prevozov in njihovo ekonomičnost.

64. Kaj je osnovni cilj zunanjega transporta?

- **Osnovni cilj zunanjega transporta** je planska dostava blaga po najnižjih stroških. Poslovanje zunanjega transporta je potrebno planirati in organizirati ter s tem zagotoviti ustrezno kvaliteto prevozov in ekonomičnost samega transporta in celotnega poslovanja.

65. Kaj razumemo pod notranji transport?

- Notranji transport je tisto premeščanje, prenašanje ali prevažanje surovin, polproizvodov, proizvodov ali drugih materialnih prvin, ki se dogaja v zvezi s procesom poslovanja znotraj nekega objekta.

- Notranji transport je dejavnost in služba, organizira in izvaja vse premike delovnih predmetov in delovnih sredstev znotraj delovne organizacije.

66. Kaj je osnovna naloga notranjega transporta?

Osnovna naloga notranjega transporta je plansko oskrbovati vse oddelke in delovna mesta s potrebnimi materialnimi prvinami in odvažati vse, kar na teh delovnih mestih nastaja.

67. Kaj je temeljna dejavnost transporta?

Temeljna dejavnost transporta je opravljanje storitev premeščanje blaga, ljudi in informacij z enega na drugo mesto, torej premagovanje prostora. Koristni učinek procesa transportiranja, torej proizvodnega procesa transportne industrije, je sprememba mesta v prostoru.

68. Kaj vpliva na višino cene transportne storitve?

Na višino cene transportne storitve vplivajo razni dejavniki

- Transportna razdalja.
- Masa ali prostornina blaga.
- Storitve. Na ceno vpliva delo, ki je potrebno za premeščanje blaga in transportnega sredstva ali samega blaga.

69. Kateri so bistveni elementi zagotavljanja kakovosti transporta?

Elementi kakovosti transporta so:

- Hitrost – vpliva na hitrost proizvodnega procesa, na obračanje finančnih sredstev. Ta element je zlasti pomemben, ko se pojavijo nujne potrebe na trgu, v transportu blaga, ki ne prenese dolgotrajnega transporta.
- Varnost – je zlasti pomembna v prevozu oseb; varnost je pomembna za ohranitev kakovosti blaga, na uporabno vrednost blaga med transportom lahko namreč negativno vplivajo atmosferski vplivi, prometne nezgode in dejanja ljudi npr. tatvine;
- Množičnost – je zelo pomemben element kakovosti transporta; nujna je v oskrbi določenih industrij s surovinami in energijo, v gradbeništvu in tudi v prevozu ljudi na delo, v šolo, ob večjih prireditvah, v turizmu itd.;
- Rednost – uporabnik transporta vnaprej računa določene prevozne linije, saj proizvodnja zahteva redno dostavo surovin, tržišče redno oskrbo s porabnimi dobrinami;
- Točnost – pomembna je za nemoteno odvijanje proizvodnega procesa, v proizvodnji se lahko odpovemo določenim varnostnim zalogam, za kar potrebujemo manj skladiščnega prostora;

- Pogostnost – s pogostejšim prevozom oseb ali blaga se večja kakovost transporta in s tem se zmanjšujejo potrebne zaloge blaga pri kupcih;
- Dostopnost – pomeni, da lahko vzpostavimo neposredno zvezo med blagom in transportnim sredstvom;
- Udobnost – je pomembna pri prevozu ljudi in bistveno vpliva na izbiro prevoznega sredstva,
- Varstvo okolja – potrebno je upoštevati tudi posamične vplive transporta na varstvo okolja in njegovega neposrednega onesnaževanja.

70. Kaj je značilno za kombinirani oz. multimodalni transport?

-**Konvencionalni oz. unimodalni** transport je prevoz predmeta iz enega mesta na drugo, ampak samo z prevoznimi sredstvi iste veje (npr. tovornjak, vagon, ladja, letalo). Za takšen promet je značilno, da se odvija na podlagi ene pogodbe in enega naloga o prevozu. Ves prevoz organizira samo en organizator prevoza oz. špediter.

-**Kombinirani oz. multimodalni transport** (mešani) je značilno:

- da se transport blaga opravlja z najmanj dvema različnima prevoznima sredstvom iz dveh različnih vej,

- da se v transportu sklepa toliko pogodb o prevozu kolikor je sodelovalo transportnih vej (različnih vrst prevoznih sredstev),

da se dovoli toliko dovolilnic o prevozu kolikor je zaključenih pogodb o prevozu,

- da celotni transportni proces lahko organizira eden ali več transportnih operaterjev (Combined Transport Operator – CTO).

-**Integralni transport** (z različnimi pomeni) je lahko nastal iz latinske besede “integer”, kar pomeni celovit, čvrsto povezan v celoto, ki ima vse dele.

-**Integrirani transport** je lahko nastal iz besede “integratus”, pomeni sestavljen iz več delov .

71. Kaj so transportni stroški in kaj lahko zajemajo?

- Transportni stroški so denarni izraz vrednosti porabljene količine opredmetenega in živega dela v procesu transportiranja. Stroški v transportu ima torej značaj proizvodnih stroškov.

- Za uporabnike transportnih storitev so transportni stroški vsi izdatki za sam prevoz:

- Čisti prevozni stroški oziroma prevoznine,
- Za proces priprave blaga za transport; stroški pakiranja in zaščita tovora,
- Stroški dovoza in odvoza iz kraja prevzema do kraja predaje,

- Stroški pretovarjanja v širšem smislu (nakladanje, razkladanje, pretovarjanje),
- Stroški spremljevalnih dejavnosti (stroški fizične preskrbe, stroški intralogistike, stroški špediterja...)

72. Po katerih kriterijih lahko delimo transportne stroške?

- Stroške v transportu razvrščamo po različnih kriterijih. Razvrščamo jih na:

1. Njihovo ekonomsko bistvo:

- materialni stroški,
- stroški amortizacije,
- stroški delovne sile.

2. Kraj njihovega nastajanja v procesu reprodukcije:

- proizvodni stroški - stroški transportiranja,
- režijski stroški - stroški režije prevoza in stroški režije uprave.

3. Kraj nastajanja v procesu transportiranja:

- stroški začetno-končnih operacij,
- stroški čistega prevoza.

4. Odvisnost od stopnje izkoriščenosti zmogljivosti (obsega dela):

- stalni ali fiksni,
- spremenljivi ali variabilni.

73. Katere oblike transportnih politik poznamo?

- S poslovno politiko konkretiziramo cilje in postavimo okvire za delovanje podjetja in posamezne njegove funkcije.

- Načela posebne transportne politike v proizvodnem podjetju:

1. POLITIKA ORGANIZACIJE transportne dejavnosti v proizvodnem podjetju zahteva tako zunanji kot tudi notranji transport.
2. POLITIKA IZBORA NAČINA PREVOZA zadeva predvsem zunanji transport, le posredno (npr. z oblikovanjem tovorov, transportnimi količinami, časovno frekvenco, itd.) pa vpliva tudi na notranji transport.
3. POLITIKA IZBORA TRANSPORTNIH NAPRAV je (vsaj pri zunanjem transportu) pogojena že z izborom načina prevoza.

4. POLITIKA OBLIKOVANJA TRANSPORTNIH NALOG naj usmerja k planiranju transportnega dela in njegovemu racionalnemu vnaprejšnjemu oblikovanju.

5. POLIPTIKA MINIMALIZACIJA TRANSPORTNIH NALOG naj zagotovi skrb za odpravljanje vsega tistega v transportu, kar ni neposredno povezano z zahtevami porabnikov transportnih storitev.

6. POLITIKA OBLIKOVANJA TOVOROV najmočnejše vpliva na transportne procese. Vsebuje osnovne odločitve o tehnikah tovornih enot, paletizaciji in kontejnerizaciji ter njuni uporabi v okviru posameznih transportnih nalog.

74. Kaj je to tarifa in katere so njene značilnosti?

-V transportni dejavnosti se cene oblikujejo na specifičen način, ki se razlikuje od oblikovanja cen v drugih gospodarskih dejavnostih. Tako se cene storitev v transportu oblikujejo na dva načina:

- S POGODBO med prevoznikom in uporabnikom prevozne storitve,
- S PREDPISOVANJEM PREVOZNIH CEN v obliki tarif (tarifa je nek dogovorjen znesek, ki ga prevozniki zaračunajo za določeno opravljeno storitev).

-Osnovne značilnosti tarif so:

- Enakost uporabe za vse uporabnike prevoznih storitev,
- Stalnost tarif (ne smejo se pogosto spreminjati),
- Jasnost in preprostost (da jih razumejo vsi, katerim so namenjene),
- Javnost (tarife morajo biti javno objavljene).

75. Katere sodobne transportne sisteme poznamo? Kaj je značilno za kontejnerski prevoz?

- Kombinirani transport

Pri kombiniranem transportu gre za prevoz standardne transportne enote (na primer kontejnerja), ki ga opravita najmanj dva transportna nosilca (na primer železnica – cesta). Prevoz se opravi na osnovi enega transportnega dokumenta.

- Multimodalni transport

Multimodalni transport predstavlja prevoz z najmanj dvema različnima vrstama transporta iz odpravnega kraja v eni državi, kjer prevzame pošiljko organizator transporta, do namembnega kraja v drugi državi.

Organizator transporta sklene pogodbo o multimodalnem transportu v imenu pošiljatelja ali prevoznika. Prevzame odgovornost za izpolnitev pogodbe. Osnovni pogoj za optimalno delovanje multimodalnega transporta je oblikovanje tarifnega sistema.

- Kontejnerski transport

Za prevoz tovora s kontejnerji mora le-ta imeti določene lastnosti:

- biti mora za večkratno uporabo,
- olajšati mora prevoz tovora,
- imeti mora posebne naprave, ki omogočajo hitro manipuliranje,
- omogočati mora hitro napolnitev in izpraznitev.

76. Kaj je tovorni list?

■ **Tovorni list**

Osnovna transportna dokumentacija v kopenskem transportu je tovorni list. Z enim transportnim listom lahko odpremi pošiljko samo ena oseba, ki jo naslovi na eno osebo. Tovorni list je dokaz, da je bila sklenjena prevozna pogodba. Dokazuje, da je bilo blago predano prevozniku in da so bili plačani vsi stroški prevoza.

Tovorni list se izdaja v več izvodih.

ORIGINAL spremlja pošiljko.

TOVORNA KARTA je potrebna za računalniško obdelavo.

77. Kaj je konosament ali nakladnica?

OBVESTILO O PRISPETJU dobi prejemnik. DUPLIKAT TOVORNEGA LISTA daje pošiljatelju pravico do razpolaganja s pošiljko tudi po odpremi vse dotlej, dokler ni v rokah prejemnika. KOPIJA. Dobi jo odpremna postaja v primeru železniškega prevoza.

-Konosament ali nakladnica

Je prevozna listina v pomorskem prevozu. Izdaja konosamenta ni obvezna. Zaradi poslovnih in pravnih razlogov se v praksi redno izdaja. Konosament je dokaz, da je bila sklenjena pomorska prevozna pogodba. Za pošiljatelja je konosament dokaz, da je bilo blago vkrcano na ladjo. Za prevoznika predstavlja obveznost, da se bo blago izročilo imetniku konosamenta.

78. Katera transportna zavarovanja poznamo? Kaj je kasko zavarovanje?

Vrste transportnih zavarovanj:

Kasko zavarovanje

Kasko zavarovanje obsega zavarovanje letal in drugih zračnih plovil; zavarovanje ladij in čolnov v pomorski in notranji plovbi; zavarovanje dokov in drugih plavajočih naprav.

Kargo zavarovanje (zavarovanje blaga v transportu)

Kargo zavarovanje se deli na mednarodni kargo (blago v mednarodnem transportu) in domači kargo (blago v domačem transportu), pri čemer, se glede na uporabo polic in zavarovalnih pogojev deli na pomorski izvoz (kjer se uporabljajo angleške police in zavarovalni pogoji).

in pomorski uvoz (kjer se lahko uporabljajo tudi domače police in zavarovalni pogoji) in kopenski kargo (sem spada tudi zračni transport), ki se po istih kriterijih deli na kopenski izvoz in kopenski uvoz.

79. Kaj je to špedicija?

- Špedicija je specializirana gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z organiziranjem odprave in sprejema blaga in še z drugimi posli, ki so s tem v povezavi.
- To dejavnost opravljajo špediterji.
- Špedicija spada med storitvene dejavnosti, saj je špediter organizator in koordinator prevoza blaga.
- Špedicija je nastala v obdobju, ko se je transportna dejavnost odcepila od trgovine. Trgovci, ki so prej sami spremljali blago, so prepustili te posle špediterjem, ki so se za to dejavnost specializirali.
- Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja pride zaradi ostre konkurence do koncentracije špediterskih podjetij. Že takrat so nastale danes najpomembnejše špediterske hiše.

80. Kako lahko razdelimo špedicijo po različnih vidikih? Kako delimo špedicijo glede na območje opravljanja poslov?

-Špedicijo lahko razdelimo po različnih vidikih, tako glede na temeljno specializacijo, po območju opravljanja poslov, po uporabljenem transportnem nosilcu, po regionalni usmerjenosti, po vrsti blaga za odpravo in po drugih vidikih.

-**Notranja špedicija** opravlja posle samo na območju ene države. Glede na območje opravljanja poslov se notranja špedicija deli na:

- Lokalno špedicijo, ki je omejena na isti kraj,
- Medkrajevno špedicijo, ki opravlja posle na celotnem območju države.

-Po uporabljenem **transportnem nosilcu** ločimo špediterje, ki se specializirajo za organiziranje transportnih procesov v železniškem, cestnem, zračnem transportu in transportu po notranjih vodnih poteh.

-Po **regionalnem usmerjenosti** za razna zemeljska območja poznamo špedicijo za južno, vzhodno ali severno Evropo, za Severno ali Južno Ameriko, za Bližnji, Srednji ali Daljni vzhod itd.

-Pomembna sta še pojma **vmesna špedicija** in **podšpedicija**. Špediter ne more vedno sam izpolniti vseh obveznosti iz komitentovega naloga, zato zaupa organiziranje poslov delno ali v celoti drugim špediterjem.

Vmesni špediter (medšpediter) opravi del poslov oziroma vse posle na določenem delu poti, ki mu jih poveri glavni špediter.

Pri podšpediterju pa glavni špediter zaupa opravljanje špediterskih poslov drugi špediciji v celoti.

81. S čim se ukvarja mednarodna špedicija?

- Mednarodna špedicija organizira transportne procese blaga čez državno mejo.

Poznamo:

- Izvozno špedicijo, ki organizira odpravo blaga v tujo državo,
- Uvozno špedicijo, ki organizira dostavo blaga v lastno državo,
- Tranzitno špedicijo, ki organizira distribucijo blaga med tujimi državami, toda čez lastno državo.

82. Katere so storitve špediterjev?

Glavne špedicijske storitve so:

- dajanje nasvetov svojim komitentom pri sklepanju kupnih pogodb glede elementov v logističnem procesu,
- izbira prevozne poti, načina in relacije transporta,
- organiziranje zbirnih transportov,
- preskrbovanje tovornega prostora in sklepanje prevoznih pogodb,
- sklepanje pogodb za opravljanje manipulacijskih storitev,
- sprejemanje blaga od komitenta in predaja prevozniku,
- posredovanje in sklepanje zavarovalnih pogodb
- Posredovanje carinjenja blaga,

Naloga poslovna logistika

- Uskladiščevanje blaga,
- Organiziranje pregledov kakovosti in količine blaga,
- Opravljanje medpotnih storitev in manipulacij,
- Spremljanje in nadzor transportov,
- Organiziranje obveznih pregledov in pridobivanje spričeval o pregledu,
- Izstavljanje špediterskih listin,
- Preskrbovanje transportnih in drugih blagovnih dokumentov.

Dodatne storitve špediterja so še:

- Pakiranje in označevanje blaga.
- Pogodbena kontrola kakovosti in količine blaga.
- Posebne manipulacije z blagom (npr. sušenje blaga)

83. Katere pogodbe poznamo v špediciji?

- V praksi razlikujemo dve pogodbi:
- Špeditersko pogodbo, ki jo skleneta špediter in komitent,
- Prevozno pogodbo, ki jo sklene s prevoznikom špediter (v svojem imenu in na račun komitenta).

84. Katere obveznosti iz pogodbe mora prevzeti špediter?

Obveznost skrbnega poslovanja:

- Špediter mora pregledati blago, ki ga je prevzel za prevoz,
- Skrbno mora izbrati vmesne špediterje in prevoznike,
- Pri hitro pokvarljivem blagu mora ukreniti, kar je v naročnikovo korist.

Obveznost pravočasnega prevoza:

- Poskrbeti mora, da blago ni odpremljeno z zamudo.

85. Katere pravice po pogodbi pripadajo špediterju?

Pravice špediterja:

Za opravljeno storitev je špediter upravičen do plačila provizije. Pravico do provizije uveljavlja, potem ko je izročil blago za prevoz.

